

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA

Prva slovenska založba

CELJE - LJUBLJANA

OKTAVIJA NEZNANEGA AVTORJA
GRADIVO ZA MEDIJE

Pogosta vprašanja o knjigi

1) Dramo Oktavija označujejo kot preteksto; kaj pomeni ta izraz?

Toga praetexta, s škrlatom obrobljena toga, ki so jo nosili legendarni rimski kralji, nato senatorji, uradniki in svečeniki republike ter končno cesarji, je dala ime žanru gledaliških iger, za katere je Diomed, latinski gramatik s konca četrtega stoletja, zapisal, da »predstavljajo posle vrhovnih vojskovodij in države, da v njih nastopajo rimski kralji ter poveljniki in da so po dostojanstvu protagonistov ter njihovi plemenitosti podobne tragedijam; ime praetextatae so dobile zato, ker so v tovrstnih zgodbah malodane vselej predstavljena dejanja kraljev ali uradnikov, ki nosijo s škrlatom obrobljeno toga.« Terminologija glede dramskih besedil rimske republike in zgodnjega cesarstva je bila izmuzljiva že v antiki, moderni jeziki pa za »zgodbe v obrobljenih togah« bodisi ohranjajo latinski izraz (fabulae) praetex(ta)tae bodisi jih poimenujejo z žanrsko oznako »zgodovinske drame«, v rabi pa sta tudi izraza »rimske domovinske« oziroma »rimske nacionalne drame«.

2) Koliko rimskih pretekst je sploh ohranjenih?

Iz obdobja s konca tretjega stoletja pr. Kr. do konca prvega stoletja po Kr. so se do danes ohranili dokazi o manj kot dvajsetih pretekstah, med katerimi je v celoti ohranjena le Oktavija.

3) Kakšno je razmerje rimske pretekste do grške tragedije?

Preteksta je mnogo več kot le tragedija v rimski preobleki, ne glede na izmuzljivo terminologijo in različne definicije lahko rečemo, da je izvirno rimska. A Horacij vendarle pretirava, ko neke napiše, da so si dramo z zgodovinsko tematiko izmislili Rimljani. Nekaj primerov najdemo namreč tudi že pri Grkih, ki takšnih dram niso posebej imenovali in so jih imeli za čisto običajne tragedije. Frinih je leta 492 pr. Kr. v Atenah uprizoril Zavzetje Mileta o perzijskem

uničenju tega grškega mesta dve leti prej — za kar so ga Atenci oglobili, češ da jih je preveč živo spomnil na nesreče sorojakov. Leta 476 je nato napisal Feničanke, tragedijo o grških zmagah nad Perziji v letih 479 in 480. Pri slednjih se je nekaj let kasneje zgledoval Ajshil, ko je v Peržanih leta 472 uprizoril poraz perzijske vojske v bitki pri Salamini leta 480.

4) Zakaj se ponekod najde podatek, da je Oktavijo napisal Seneka?

Rokopis Oktavije se je konec dvanajstega stoletja znašel v eni od dveh rokopisnih tradicij s Senekovimi tragedijami. Prvi, ki je v Senekovo avtorstvo podvomil, je bil italijanski humanist in državnik Coluccio Salutati. Jeseni leta 1371 sta med branjem Oktavije njegovo pozornost pritegnili dve stvari — Senekov nastop in Agripinina prerokba Neronove smrti. Svoje pomisleke je zapisal v pismu prijatelju Vergiolesiju. Kateri avtor, se je vprašal, ki zapisuje dejanja drugih, bi nastopil v svoji tragediji s tako vznesenim govorom? In ali se Agripinina napoved Neronove smrti ne ujema z dejanskimi dogodki, ki jih leta 65 umrla Seneka ni ne videl ne mogel prerokovati? Zgodovinskim argumentom so se pridružile še stilistične in metrične analize in danes se razen redkih izjem vsi strinjajo, da Seneka ni avtor te drame in da je nastala po Neronovi smrti.

5) Kdaj je Oktavija sploh nastala?

Ponujajo se tri možna obdobja, vsako ima svoje zagovornike: nastala je bodisi pod kratko vladavino Galbe (junij 68–15. januar 69) bodisi v zgodnjih letih Vespazijanove vladavine (69 do sredine sedemdesetih) bodisi pod Domicijanom (81–96).

6) V čem je še pomembnost te drame?

Nekateri raziskovalci ugotavljajo, da rimsko zgodovinopisje pravzaprav temelji na gledališki umetnosti; Rimljani se o svoji zgodovini niso učili iz dokumentov, temveč bolj iz gledaliških uprizoritev. Pretekste so morda uprizarjali ob vsakoletnih festivalih; nekateri zato celo za zgodbami rimskih zgodovinopiscev iščejo dramsko strukturo oziroma gledališko uprizoritev.